

Nieuwsbegrip Extra

Met enige regelmaat ontwikkelt Nieuwsbegrip in opdracht van bedrijven of maatschappelijke organisaties een speciale themalessen. Bedrijven die ons vragen om zulke lessen te ontwikkelen doen dit vaak in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen', ideale organisaties brengen via de les het maatschappelijke onderwerp waarop zij zich richten onder de aandacht.

De Nieuwsbegrip Extra-lessen worden mogelijk gemaakt door financiering van de externe opdrachtgever. De inhoud van de lessen wordt echter ontwikkeld door en valt volledig onder verantwoording van de Nieuwsbegripredactie.

Handleiding Extra les Nieuwsbegrip over Hugo de Groot niveau A

Vooraf

Deze les is ontwikkeld samen met Stichting Museum Slot Loevestein. Op 22 maart 2021 is het precies 400 jaar geleden dat Hugo de Groot via een boekenkist ontsnapte uit Slot Loevestein. Naast het spectaculaire verhaal van zijn ontsnapping, laat Hugo de Groot nog veel meer na. Zijn gedachtegoed over vrede, vrijheid en recht was in het verleden van groot belang en vandaag de dag relevanter dan ooit.

Op Loevestein en andere locaties in Nederland wordt het Hugo de Grootjaar met vele activiteiten gevierd. Meer informatie over Hugo de Groot en de activiteiten die in dit jubileumjaar georganiseerd worden vindt u op www.hugodegroot.nl.

NB: Een leuk filmpje van een moderne versie van de ontsnapping van Hugo de Groot vindt u hier <https://youtu.be/cGbsjbcFcb4>.

Lesoverzicht

Onderwerp	Hugo de Groot, het wonder van Holland
Lesdoel	De leerlingen lezen de tekst actief aan de hand van sleutelvragen. Ook maken ze een tijdbalk bij de tekst, bedenken ze vragen bij de tekst en discussiëren ze over een aantal stellingen.
Leesdoel	De leerlingen kunnen vertellen wie Hugo de Groot was en waarom hij na al die jaren nog steeds zo beroemd is.
Opdracht 1	Tekst actief lezen en sleutelvragen beantwoorden
Opdracht 2	Sleutelschema: een tijdbalk maken
Opdracht 3	Vragen over de tekst beantwoorden
Opdracht 4	Discussieopdracht (extra opdracht 1)
Opdracht 5	Oefenen met de woorden uit de tekst (extra opdracht 2)
Clib-score	Functioneringsniveau begrijpend lezen M5-E5

Materiaal

Voor elke leerling:

- de tekst *Hugo de Groot, het wonder van Holland* (niveau A);
- bijbehorende opdrachten voor niveau A;
- voor abonnees van Nieuwsbegrip: de strategiekaart *Vragen stellen* en de woordhulp (op de website bij Basismateriaal).

Woordenschat (Let op, met deze woorden zijn geen online oefeningen beschikbaar):

de studie	= het leren van een vak of beroep
de regering	= de mensen die zeggen wat er in een land moet gebeuren
namelijk	= want, immers
verjagen	= zorgen dat iets of iemand ergens anders heen gaat
het geloof	= als je een geloof hebt, denk je dat er een of meer goden bestaan
de rel	= een grote ruzie tussen veel mensen
ontsnappen	= vrij komen
uiteindelijk	= na lange tijd
beschermen	= ervoor zorgen dat iets of iemand veilig is
gelden	= tellen, van toepassing zijn

Opdrachten

Werkwijze

Toelichting

Actief lezen en sleutelvragen

In de basislessen van Nieuwsbegrip ligt de nadruk op het onderdeel Actief lezen. Onder actief lezen verstaan we het lezen van de tekst in drietallen, waarbij leerlingen in interactie met elkaar bespreken waar de tekst over gaat. Hierbij zijn ze gericht op de inhoud. Bij het actief lezen is het de bedoeling dat de leerlingen voorspellen, onduidelijkheden ophelderen en zelf vragen stellen. Hiervan maken ze notities op het werkblad Actief lezen. De sleutelvragen stimuleren leerlingen om verbanden te doorzien, afleidingen te maken en de tekst samen te vatten. Deze activiteiten zijn erop gericht de leerlingen te ondersteunen in het vormen van een mentaal plaatje van de tekst.

Werkwijze

- Introduceer het onderwerp klassikaal met behulp van de digbordtool. Wat weten de leerlingen van het onderwerp? Wat verwachten ze in de tekst te lezen?
- Vraag de leerlingen welk leesdoel ze hebben (of geef ze het gegeven leesdoel). Wijs de leerlingen op de strategiekaart *Vragen stellen*. Bespreek de uitleg.
- Groepjes II en III werken (indien mogelijk) in drietallen met de tekst, het werkblad Actief lezen met de sleutelvragen en vullen daarna de tijdbalk in (opdracht 2). Bij opdracht 3 bekijken de leerlingen de vragen die ze eerder bij de tekst bedacht hebben.
- Begeleid zelf groep I. Maak gebruik van de modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen. De leerlingen kunnen daarnaast de strategiekaart *Vragen stellen* gebruiken. Laat de leerlingen na verlengde instructie zelf werken aan opdracht 2 en 3. Opdrachten 4

en 5 zijn extra opdrachten. Bedenk welke van deze opdrachten u kiest (mag uiteraard ook allemaal).

- Nabespreking: ga na of lesdoel en leesdoel bereikt zijn. Laat leerlingen eventueel zelf hun antwoorden controleren en bespreek waar de leerlingen moeite mee hadden.
- Neem de werkbladen Actief lezen eventueel in om inzicht te krijgen in het werk van de verschillende groepjes.

OPDRACHT 1

klassikaal/
drietallen

Modelen

De tekst actief lezen

1. Introduceer het onderwerp klassikaal. Gebruik eventueel de digibordtool. Wat weten de leerlingen over Hugo de Groot? En wat is een wonder eigenlijk? Wat verwachten ze in de tekst te lezen?
2. Geef uitleg over de strategie Vragen stellen en over de werkwijze bij Actief lezen (lesdoelen, zie toelichting). Vertel ook wat het leesdoel is.
3. **Leesdoel:** De leerlingen kunnen vertellen wie Hugo de Groot was en waarom hij na al die jaren nog steeds zo beroemd is.
4. Werk klassikaal of in groepjes bij het lezen van de tekst. Maak gebruik van onderstaande modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen.
5. Leerlingen gaan verder zelfstandig aan de slag. Bespreek klassikaal de antwoorden op de sleutelvragen.

Modellen van de inleiding m.b.t. actief lezen en vragen stellen:

Hugo de Groot, het wonder van Holland

Na het lezen van de titel ben ik wel heel benieuwd wie Hugo de Groot is en waarom hij het wonder van Holland is, of waarom hij zo genoemd wordt. In de tekst staat er vast meer over.

Heb je weleens gehoord van Hugo de Groot? *Ik heb weleens van hem gehoord. Maar ik weet eigenlijk niet meer precies wie hij was. Hij leefde meer dan 400 jaar geleden. Ooh, dat is wel lang geleden. Dat is dan ongeveer in het jaar 1600. Toch is hij nog steeds heel bekend. Waarom zou dat zijn dan? Zou dat iets met de titel te maken hebben? Of ook met de afbeelding? Zou het een soort goochelaar zijn die in een kist verdween of juist weer tevoorschijn kwam? **Wie was deze man? En waarom is hij zo bekend geworden?** Ja, dat zou ik wel willen weten nu. **Wat deed hij in een boekenkist? En waarom vieren we dit jaar het Hugo de Grootjaar?** Oh, ik ben nu wel heel erg benieuwd. Ik hoop dat ik in de tekst antwoord krijg op deze vragen.*

Wat hebben jullie mij horen doen? Ik dacht hardop na over de tekst. Ik stelde ook vragen aan mezelf. Dat hoort bij actief lezen. Als je actief leest, sta je soms ook stil bij onbekende woorden. Je bespreekt samen of het belangrijk is om het woord te begrijpen. Je kunt dan de woordhulp gebruiken. Vragen en onbekende woorden kun je op het werkblad schrijven.

Laat één van de leerlingen hardop denkend het volgende stukje lezen.

Leg uit: als je in je groepje actief aan het lezen bent, ga je ook de sleutelvragen bij de tekst bespreken. In de tekst zie je na elk stukje een nummer staan. Bij elk nummer hoort een sleutelvraag.

Let op: De hulpvragen bij de sleutelvragen hieronder zijn bedoeld als extra aanwijzingen bij de sleutelvragen. Gebruik de hulpvragen alleen als deze relevant zijn voor de leerlingen. Als de leerlingen de sleutelvraag direct kunnen beantwoorden is een hulpvraag waarschijnlijk niet nodig.

Sleutelvragen en hulpvragen

Inleiding

Sleutelvraag 1: Wanneer leefde Hugo de Groot?

Hulpvraag 1a: Lees de inleiding nog een keer. Wat staat er?

Hulpvraag 1b: Kijk in regel 2. Wie is **hij**? (verbanden)

Wonderkind

Sleutelvraag 2: Hugo de Groot was een wonderkind. Noem twee dingen waaruit blijkt dat hij een wonderkind was.

Hulpvraag 2a: Lees regel 8-15 nog eens goed. Wat staat daar over Hugo?

Hulpvraag 2b: In regel 8-15 staat vaak het signaalwoord **en**. Dat betekent dat dat een opsomming is. Er worden meer voorbeeldengegeven. (verbanden)

Sleutelvraag 3: Hoe komt het dat Hugo de Groot veel belangrijke mensen kende?

Hulpvraag 3a: Lees het stukje nog eens goed vanaf regel 15. Wat staat daar over Hugo de Groot?

Hulpvraag 3b: In het stukje gaat het over **de regering**. Wat wordt daarmee bedoeld? (ophelderende van onduidelijkheden)

Hulpvraag 3c: Kijk goed naar regel 18. Die zin begint met het signaalwoord **Daardoor**. Dat betekent dat in de zin ervoor een antwoord wordt gegeven op de vraag **Hoe**? (verbanden)

Tachtigjarige oorlog

Sleutelvraag 4: Hugo de Groot leefde in een spannende tijd. Wat maakte die tijd zo spannend?

Hulpvraag 4a: Lees het stukje nog eens goed. Waar gaat het stukje over?

Hulpvraag 4b: Kijk in regel 24. Daar staat het signaalwoord **namelijk**. Dat betekent **want** of **immers**.

En dus staat er in die zin een reden genoemd. (verbanden)

Hulpvraag 4c: Kijk ook goed in de regels 32-38. Daar staat nog een reden gegeven. Let goed op het signaalwoord **ook**. (verbanden)

Sleutelvraag 5: Nederland had oorlog met Spanje, maar ook in Nederland hadden groepen mensen ruzie met elkaar. Waarover ging die ruzie?

Hulpvraag 5a: Lees regel 32-38 nog eens goed. Waar gaat dat stukje over?

Hulpvraag 5b: Kijk in regel 38. Wat betekent het woord **rel**? (ophelderende van onduidelijkheden)

Gevangen op Slot Loevestein

Sleutelvraag 6: Door wie werd Hugo de Groot opgepakt en gevangengezet? En waarom?

Hulpvraag 6a: Lees regel 40-44 nog eens goed. Wat lees je over Hugo de Groot?

Hulpvraag 6b: Over wie gaat dit stukje nog meer?

Sleutelvraag 7: Hugo de Groot zat gevangen in Slot Loevestein. Noem twee dingen die zwaar waren en twee dingen die minder zwaar waren.

Hulpvraag 7a: Lees regel 44-52. Wat lees je daar over de gevangenis Slot Loevestein?

Hulpvraag 7b: Let op de signaalwoorden **en** en **ook** die in dit stukje staan. Die geven aan dat er meer voorbeelden zijn. (verbanden)

Ontsnapt

Sleutelvraag 8: Hoe kon Hugo de Groot uit Slot Loevestein weggkomen?

Hulpvraag 8a: Lees regel 51-55. Wat lees je daar?

Hulpvraag 8b: Kijk in regel 61. Wat betekent **ontsnappen**? (ophelderen van onduidelijkheden)

Belangrijke boeken

Sleutelvraag 9: Noem twee bekende boeken van Hugo de Groot. Vertel kort waar ze over gaan.

Hulpvraag 9: Lees regel 73-87. Wat wordt daar verteld over beide boeken?

Sleutelvraag 10: Waarom is het dit jaar het Hugo de Grootjaar?

Hulpvraag 10a: Lees regel 90-93 nog eens goed.

Hulpvraag 10b: Kijk in regel 92. Daar staat het signaalwoord **Daarom**. Dat betekent dat in de zin ervoor een antwoord wordt gegeven op de vraag **Waarom**? (verbanden)

Na het lezen

Sleutelvraag 11: Op 22 maart 2021 start het Hugo de Grootjaar. Je kunt Slot Loevestein bezoeken en daar allerlei activiteiten doen. Zou je Slot Loevestein willen bezoeken? Wat zou je nog meer over Hugo de Groot willen leren?

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 2

drietallen/
klassikaal

Sleutelschema

tijdbalk

Sleutelschema: een tijdbalk maken

Doe deze opdracht klassikaal of laat de leerlingen in groepjes werken. Bespreek de opdracht na. Bij welk jaartal hoort welke gebeurtenis? Is het een logisch verhaal wanneer je ze van boven naar beneden leest?

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 3

klassikaal/
drietallen

Vragen stellen

Laat de leerlingen in drietallen de vragen beantwoorden. Bespreek de antwoorden klassikaal na.

OPDRACHT 4

drietallen/
klassikaal

Discussieopdracht (extra opdracht 1)

Bespreek de opdracht. De leerlingen gaan in groepjes steeds een stelling bespreken. Ze kijken of ze het ermee eens zijn of niet en geven ook aan waarom.

Bespreek na afloop klassikaal hoe deze opdracht is verlopen. Waren de meeste leerlingen in het groepje het eens of niet? Wat waren de argumenten? Welke stellingen waren lastig?

OPDRACHT 5

klassikaal/
individueel

Oefenen met de woorden uit de tekst (extra opdracht 2)

De leerlingen maken de woordpuzzel in drietallen. Bespreek de opdracht klassikaal.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

Werkblad Actief Lezen

Groepje van: _____

Leesdoel: Na het lezen van de tekst weet ik _____

Aantekeningen bij de stukjes

Noteer hieronder belangrijke informatie, onbekende woorden en eigen vragen. Schrijf ook de antwoorden van de sleutelvragen op.

Inleiding

Antwoord op sleutelvraag 1: _____

Wonderkind

Antwoord op sleutelvraag 2: _____

Antwoord op sleutelvraag 3: _____

Tachtigjarige oorlog

Antwoord op sleutelvraag 4: _____

Antwoord op sleutelvraag 5: _____

_____

Gevangen op Slot Loevestein

_____

_____

Antwoord op sleutelvraag 6: _____

_____

Antwoord op sleutelvraag 7: _____

_____

Ontsnapt

_____

_____

Antwoord op sleutelvraag 8: _____

_____

Belangrijke boeken

Antwoord op sleutelvraag 9: _____

_____

Antwoord op de sleutelvraag 10: _____

_____

_____

Na het lezen

Antwoord op sleutelvraag 11: _____

_____

Antwoorden

Opdracht 1: Actief lezen

Tijdens het lezen	
Inleiding	1. Wanneer leefde Hugo de Groot? <i>Hij leefde ongeveer 400 jaar geleden.</i>
Wonderkind	2. Hugo de Groot was een wonderkind. Noem twee dingen waaruit blijkt dat hij een wonderkind was. <i>Twee van de volgende dingen: Hij was heel erg slim. Hij sprak verschillende talen. Op zijn elfde ging hij naar de universiteit. Hij deed verschillende studies.</i> 3. Hoe komt het dat Hugo de Groot veel belangrijke mensen kende? <i>Hij werkte veel samen met de regering en daarin zitten de mensen die zeggen wat er in een land moet gebeuren. Zij zijn heel belangrijk en kennen ook andere belangrijke mensen.</i>
Tachtigjarige oorlog	4. Hugo de Groot leefde in een spannende tijd. Wat maakte die tijd zo spannend? <i>Nederland was in oorlog met Spanje in die tijd. En ook in Nederland hadden groepen mensen grote ruzies met elkaar.</i> 5. Nederland had oorlog met Spanje, maar ook in Nederland hadden groepen mensen ruzie met elkaar. Waarover ging die ruzie? <i>Die ruzie ging over het geloof. De ene groep mensen legde verhalen uit de bijbel anders uit dan de andere groep mensen.</i>
Gevangen op Slot Loevestein	6. Door wie werd Hugo de Groot opgepakt en gevangengezet? En waarom? <i>Door prins Maurits. Omdat Hugo en prins Maurits het niet met elkaar eens waren in de geloofsruzie. Prins Maurits liet iedereen oppakken die het niet met hem eens was.</i> 7. Hugo de Groot zat gevangen in Slot Loevestein. Noem twee dingen die zwaar waren en twee dingen die minder zwaar waren. <i>Zwaar was dat hij niet naar buiten mocht en slecht te eten kreeg.</i> <i>Minder zwaar was dat zijn vrouw en kinderen bij hem mochten wonen. En dat hij kon lezen, studeren en schrijven.</i>

Ontsnapt	8. Hoe kon Hugo de Groot uit Slot Loevestein weggkomen? <i>Hij kroop in een boekenkist.</i>
Belangrijke boeken	9. Noem twee bekende boeken van Hugo de Groot. Vertel kort waar ze over gaan. <i>Oorlog en vrede*: gaat over regels voor een oorlog. Dus hoe landen oorlog mogen voeren.</i> <i>De vrije zee: gaat over van wie de zeeën en oceanen zijn.</i> <i>*De volledige titel van het boek is De Jure Belli ac Pacis (Over het Recht van Oorlog en Vrede)</i> 10. Waarom is het dit jaar het Hugo de Grootjaar? <i>Omdat het dit jaar 400 jaar geleden is dat hij ontsnapte uit Slot Loevestein.</i>
Na het lezen	
11. Op 22 maart 2021 start het Hugo de Grootjaar. Je kunt Slot Loevestein bezoeken en daar allerlei activiteiten doen. Zou je Slot Loevestein willen bezoeken? Wat zou je nog meer over Hugo de Groot willen leren? <i>Eigen antwoorden van de leerlingen</i>	

OPDRACHT 2

1568	Begin van de Tachtigjarige Oorlog
1583	Hugo de Groot wordt geboren in Delft
1619	Hugo de Groot wordt opgepakt en opgesloten in Slot Loevestein
1621	Hugo de Groot ontsnapt in een boekenkist uit Slot Loevestein
1645	Hugo de Groot overlijdt in Duitsland
1648	Einde van de Tachtigjarige Oorlog
2021	Het Hugo de Grootjaar

